

2019

Comunitatea
”WatchDog.MD

Valeriu Paşa

[«СПРОСИТЕ У ДОДОНА» - DE CE SE IMPLICĂ RUSIA ÎN ALEGERILE DIN 2019 ÎN REPUBLICA MOLDOVA?]

Studiul sistematizează evidența imixtiunii Federației Ruse în Campania electorală pentru alegerile parlamentare din 24 februarie în RM. Sunt analizate motivele și posibilul impact ale acestor acțiuni asupra rezultatelor votării.

Cuprins

«Спросите у Додона» - de ce se implică Rusia în alegerile din 2019 în Republica Moldova?	2
Introducere.....	2
Imixtiunea în alegeri – o obișnuință.....	3
Imixtiunea rusă în 2019.....	6
Ce urmărește Federația Rusă prin implicarea în aceste alegeri?	13
Concluzii.	22

Kingdom of the Netherlands

Analiza este realizată în cadrul proiectului "Mapping potential vulnerabilities for foreign meddling in Moldova's parliamentary elections" implementat cu suportul financiar al Ambasadei Regatului Olandei la București. Opiniile și concluziile enunțate în acest material aparțin autorului și nu neapărat reflectă poziția Ambasadei.

«Спросите у Додона» - de ce se implică Rusia în alegerile din 2019 în Republica Moldova?

Introducere.

La 24 februarie în Republica Moldova vor avea loc alegeri parlamentare. În modul deja obișnuit, Partidul Democrat aflat la guvernare încearcă să se poziționeze drept pro-european. Asta chiar dacă și-a asumat în repetate rânduri și poziția ”pro-Moldova” adică un fel de renunțare la integrarea europeană. De fapt, a fost un discurs menit să răspundă criticilor partenerilor vestici pentru lipsa de reforme, deteriorarea democrației, corupția endemică și distrugerea ultimelor aparențe a statului de drept. De partea opusă a baricadei geo-politice se poziționează Partidul Socialiștilor, lider de facto al căruia este Președintele Igor Dodon. Acest partid este dominant pe flancul stâng al electoratului. Minoritățile etnice și alți alegători filo-ruși votează tradițional acest partid.

A treia forță care intră în această campanie electorală este Blocul ACUM. Este format din 2 partide noi extra-parlamentare. Acesta își asumă deschis opțiunea integrării în UE, dar a eliminat în mare parte aspectele geo-politice din discursul său politic. Mai mult, reprezentanții acestui concurent afirmă că subiectele opțiunilor geo-politice nu ar avea nici un fel de relevanță, fiind introduse în discursul public doar pentru a dezmina societatea și a mima o pretinsă luptă politică între PSRM și PDM. Lupta aceasta a fost cu adevărat mimată de 3 ani. Or, pe toate aspectele care contează cu adevărat socialiștii și democrații s-au susținut și ajutat unii pe alții.

Analizând aceste procese, este important să ținem întotdeauna în minte un adevăr devenit axiomatic – în politica din Republica Moldova ”totu-i un joc, nimic nu este ceea ce pare¹”. Întrădevăr, PSRM și PDM, mai bine spus – Igor Dodon și Vlad Plahotniuc, au ”conviețuit” cu succes pe scena politică din RM. Mai mult, Plahotniuc este creator de facto al partidului lui Dodon. Tot Plahotniuc i-a asigurat lui Dodon poziția de Președinte. Iar Dodon i-a asigurat în schimb liniște pe flancul de stânga, a desființat orice șanse pentru unificarea forțelor de stânga și a celor de dreapta în lupta pentru debarcarea regimului oligarhului moldovean. Pe lângă acestea, Dodon i-a asigurat lui Plahotniuc lobbarea unor interese economice în Rusia, a legitimat modificarea disputată a sistemului electoral, a legitimat chiar și controversatele legi ale amnistiei fiscale și a cetățeniei pentru bani. În același timp, conflictul și atacurile din campania electorală curentă nu par să fie chiar prefăcute. Televiziunile lui Vlad Plahotniuc îl atacă dur pe Dodon și pe socialiști. Răspunsul mediei lui Dodon este în același sens, chiar dacă ținta principală este Ilan Șor, un alt subordonat al lui Plahotniuc.

Dacă este rezultatul nervozității părților, firească din cauza caracterului imprevizibil al sistemului electoral mixt, sau este un conflict pe bune, va arăta timpul. Cert este că Moscova îi cere lui Dodon rezultate bune la alegeri. Iar Plahotniuc nu și-ar dori ca socialiștii să ia majoritatea în Parlament. În același timp, Plahotniuc are nevoie

¹ https://www.kommersant.ru/doc/3763938?from=doc_vrez

de o fracțiune socialistă mare în legislativ, pentru a menține echilibrul și pentru a continua jocul de șantajare a partenerilor europeni și americani. Nici mizele geo-politice nu par deloc atât de efemere cum le prezintă cei din Blocul ACUM. Rusia câștigă poziții pe chestiunea transnistreană. Aceasta se implică activ în campania electorală (așa cum vom vedea mai jos). Iar o miză este destul de clară – Rusia își dorește să evite cu orice preț repunerea Republicii Moldova pe calea integrării europene și a reformelor. Analiza de față nu este una exhaustivă. Volumul nu ne permite să descriem toate faptele sau să elaborăm prea mult asupra efectelor. Nu pretindem la concluzii tranșante. Mai curând fixăm niște fapte și ne expunem niște raționamente. Un raport mai amplu privind evidența imixtiunilor externe în procesul electoral din 2019, dar și în cele din trecut va fi făcut public după alegerile din 24 februarie. Acesta este un raport prealabil.

Imixtiunea în alegeri – o obișnuință.

La 2 iunie 2017, în Sankt Petersburg avea loc al 21-lea forum economic internațional. În cadrul sesiunii plenare a avut loc un panel la care a participat Vladimir Putin, cancelarul austriac Kern, premierul Indiei Modi și președintele proaspăt al RM – Igor Dodon. Prezentatoarea de la NBC pe atunci (în trecut FoxNews) Megyn Kelly a moderat acel panel și a avut ocazia să adreseze multe întrebări pe subiecte politice. După ce a încercat fără prea mult succes să îl încolțească pe președintele rus cu întrebări incomode legate de investigarea imixtiunii în alegerile din SUA, Kelly s-a adresat premierului indian².

- ”Primule ministru Modi, Președintele Putin a spus altă dată că Rusia nu se implică prin sponsorizare de stat în alegerile din alte țări. Dumneavoastră credeți în asta?”

Sala, de altfel plină de admiratori ai președintelui rus, a început să râdă. A zâmbit larg și prezentatoarea americană. În timp ce premierul indian se pregătea să răspundă, Putin, vădit amuzat, i-a luato înainte și a pornit microfonul.

– ”Спросите у Додона. Он знает.” (Întrebați de Dodon. El știe.)

Putin părea foarte satisfăcut de gluma care i-a reușit, sala aplauda și râdea. Președintele moldovean a afișat un zâmbet tâmp.

Liderul de la Moscova știe ce zice. Mai ales când vine vorba de Moldova. Prin structurile sale statale sau prin grupări de interese afiliate direct sau indirect Kremlinului, Federația Rusă s-a implicat cu diferită amploare în toate alegerile parlamentare care au avut loc în Republica Moldova de când fostul colonel KGB a ocupat cabinetul prezidențial din Kremlin. S-a întâmplat chiar și la alegeri locale. Fie că e vorba de cele din Chișinău (2007, când au susținut candidatul comunistilor), dar, mai ales, în Găgăuzia. La ultimele alegeri de Bașkan, suportul Rusiei a fost determinant.

Nu a fost altfel nici la alegerile prezidențiale pe care Igor Dodon tocmai le câștigase puțin înainte de evenimentul cu pricina. Vladimir Putin avea pentru ce să se amuze. În doar de doi ani, cu susținerea nemijlocită a lui Vlad Plahotniuc, a reușit să îl transforme pe looserul politic Igor Dodon, cel care înainte de toamna lui 2014 nu putea nicidecum străbate peste plafonul unui rating de numai 1.5%, în Președinte de țară și

² <https://www.youtube.com/watch?v=p3OYwtFID9Q> (Min: 2:04:10)

lider politic cu cel mai mare nivel de încredere în Republica Moldova. Cel mai mare după Vladimir Putin³.

Iar pentru a influența alegerile, de-a lungul anilor Federația Rusă a folosit tot arsenalul de instrumente cunoscut acum într-o multitudine de țări – media, finanțare tenebră sau chiar din activități criminale, biserica ortodoxă rusă, rețele sociale, postări sponsorizate, conținut manipulator produs special pentru publicul local, grupuri criminale organizate afiliate capilor interlopi bazați în Rusia, consultanți politici, colectarea de date sociologice sau alte cunoștințe necesare influențării rezultatelor alegerilor, suport politic deschis pentru anumiți candidați (transfer de imagine pozitivă), mobilizarea direcționată a diasporei moldovene din Rusia, implicarea autorităților neconstituționale din Tiraspol. Intensitatea a variat, eficiența la fel. Apropo – anume eficiența a șchiopătat mai mereu. Soluții proaste și atitudine superficială, cam asta au livrat consultanții delegați de la Moscova. Dar, suprapus pe contextul local, suportul rus s-a dovedit determinant în 2014 și 2016. Metodele au evoluat și s-au cizelat. Pentru alegerile din 2019 Rusia a venit destul de pregătită. Din ceea ce face, se vede că a învățat din propriile greșeli.

Un important lucru de înțeles este că vis-a-vis de Republica Moldova în Rusia nu există o politică unitară/centralizată. La fel ca față de alte țări și cazuri internaționale majore. Sunt implicate diferite grupuri de influență din Rusia. Acestea au și interese comune și contradictorii. Susțin diferiți actori locali din Republica Moldova, luptă între ei pentru a gestiona "case"-ul. Controlul subiectului este aducător de reputație și, în mod obligatoriu, bani. Bunăoară "curatorii" din Kremlin ai lui Igor Dodon din 2014 și 2016⁴, la foarte scurt timp după ajungerea acestuia în funcția de președinte al RM, s-au întors împotriva lui⁵. Se pare că acest conflict așa și nu a fost epuizat.

Această concurență internă s-a observat bine în 2014. Atunci persoane din administrația prezidențială rusă au mizat pe Dodon. Un alt proiect politic atribuit unor grupuri de influență de la Moscova a fost cel condus de Renato Usatîi. Așa a fost și în 2010, în 2005. În 2016 a durat cât primul tur al alegerilor prezidențiale. În turul doi toate resursele au fost aliniate pentru a-l susține pe Igor Dodon. A funcționat. Mai ales că din interiorul RM nu a venit nici un fel de opunere. Deținătorul de resurse – Vlad Plahotniuc, a pus și el în funcțiune toate resursele pentru a evita victoria Maiei Sandu⁶. S-a lucrat în aceeași direcție, Moscova și Vlad Plahotniuc. Cu înțelegere formală sau mutuală nu mai contează⁷.

Da – Vladimir Putin are dreptate, Președintele Dodon ar avea ceva de povestit.

Posibil, președintele moldovean ar putea povesti că imixtiunea Federației Ruse în alegerile moldovene funcționează determinant numai dacă structurile statului

³ Evoluția ratingurilor de încredere și intenție de vot poate fi vizualizată pe platforma <http://bop.ipp.md/>

⁴ <https://omg.md/index.php?newsid=5478>

⁵ <https://newdaynews.ru/moskow/604069.html>

⁶ <http://www.e-democracy.md/files/elections/presidential2016/final-report-api-cji-elections-2016-ro.pdf>

⁷ Un raport detaliat privind evidențele și impactul evaluat al imixtiunilor Federației Ruse în alegerile din Republica Moldova din 2001 și până la cele din 2019 va fi publicat după alegerile parlamentare din 24 februarie.

moldovean îi facilitează și amplifică efectul. Atunci când în 2005 Moscova a depus efort major pentru a-l pedepsi pe comunistul Voronin, s-au cam făcut de rușine. Supărarea lui Putin pentru episodul cu nesemnarea Memorandumului Kozak era mare. Partide mici, declarate deschis pro-ruse, cum ar fi Ravnopravie, sau Patria-Rodina au primit suport mediatic masiv. Foarte probabil că nu doar mediatic. Tot în acele alegeri, Moscova a susținut prin diferite structuri și acțiuni pe liderii Blocului Moldova Democrată. Asta în pofida fațadei pro-europene, afișate la acea vreme de către Serafim Urechean și colegii săi. Dar structurile statului moldovenesc, probabil spre marea surprindere a părții ruse, și-au făcut datoria. Arestări, expulzări, probabil arestarea ex-ministrului Pasat a făcut parte din același registru. Securitatea moldovenească a dat peste cap imixtiunea structurilor ruse. Comuniștii au câștigat alegerile. Partidele mici pro-ruse au rămas sub pragul electoral, Blocul condus de Urechean s-a destrămat imediat după alegeri. A contat și superficialitatea responsabililor de la Moscova. Aceștia nu au fost capabili măcar să unească partidele declarat pro-ruse pe o singură listă. Aceasta ar fi fost capabilă să depășească mult limita minimă de procente necesară pentru o fracțiune parlamentară. Iar comuniștii au reușit să rețină absoluta majoritate a electoratului filo-rus și nostalgic după trecutul sovietic. Asta în condițiile când presa de stat rusă i-a declarat trădători ai reconcilierii cu Moscova, iar Voronin anunțase cursul strategic de integrare europeană.

Cu totul altceva este când ai de partea ta conducerea statului moldovenesc. În 2014 partidul declarat pro-rus în frunte cu Igor Dodon a ocupat primul loc la alegeri. Presa de stat rusă jubila⁸. A devenit posibil datorită susținerii masive din partea Federației Ruse, dar nu numai. Determinantă a fost excluderea din alegeri a partidului condus de Renato Usatîi. A contribuit și introducerea în cursă a unei clone a partidului comuniștilor. Toate aranjate, în mare parte, de către Vlad Plahotniuc. Nu este de mirare – Partidul Socialiștilor al lui Igor Dodon a fost efectiv creat de liderul democrațiilor moldoveni prin decuparea unui grup din partidul condus de Vladimir Voronin. Se pare că scenariul eliminării lui Renato Usatîi a fost promovat chiar la Moscova de către Igor Dodon⁹. Cert este că grupul analitic afiliat Kremlinului responsabil de consultarea socialiștilor în alegerile din 2014 propunea eliminarea din cursă a unor partide pro-ruse pentru a evita un scor prost al PSRM¹⁰. Ce-i drept, abia după alegeri partea rusă și-a dat seama că prin excluderea lui Usatîi a fost ratată oportunitatea formării unei majorități mai favorabile vectorului estic¹¹. *Раздолбаѣство* – legendara neseriozitate a nomenclaturii ruse se pare că le-a jucat festa. Iar acțiunile lui Vlad Plahotniuc chiar au dus la formarea unei majorități parlamentare din partide declarate pro-europene. Ce-i drept, având în vedere ce a urmat, este greu să atribui calitative pozitive acestor acțiuni.

În 2016 a fost mult mai simplu. Pro-rusul Igor Dodon a câștigat alegerile numai pentru că Vlad Plahotniuc i-a oferit această oportunitate. Atunci când la 4 martie 2016 Curtea Constituțională dicta anularea reformei constituționale din 2000, concurenții lui

⁸ <https://www.1tv.ru/news/issue/2014-12-01/21:00#8>

⁹ Aceasta spun în discuții private mai mulți participanți activi la acele alegeri (din tabăra lui Usatîi și a democraților). Lasă de înțeles acest lucru chiar Usatîi (<http://www.jurnaltv.md/news/b3a91e263771ba1d/ora-expertizei-11-februarie.html>).

¹⁰ <https://riss.ru/analitics/6792/>

¹¹ Luând în calcul numărul neobișnuit de mare de voturi anulate și a voturilor comuniștilor care au mers la clona Partidul Comunist Reformator, partidele de stânga au acumulat, de fapt, majoritatea în alegerile din 2014.

Igor Dodon pe flancul stâng deja au fost eliminați. Anulând modificarea contrară procedurii legale a Art. 78 din Constituție, Curtea a anulat modificarea tuturor punctelor, în afară de cel care stabilea vârsta minimă pentru candidații la cea mai înaltă funcție în stat. Fără nici un temei legal, acest punct a rămas neschimbat. La momentul lunii martie 2016, Renato Usatîi era cel mai popular politician moldovean. Dar, în noile condiții, s-a dovedit prea tânăr pentru a candida la alegerile prezidențiale. Ratarea acestei oportunități l-a costat aproape toată popularitatea. În câteva luni, absoluta majoritate a susținătorilor săi a migrat spre Igor Dodon. Doar pentru că acesta putea candida la acele alegeri și flutura steagul integrării în Uniunea Vamală.

Iar când eforturile lui Vlad Plahotniuc, pe de o parte, și a Moscovei de partea cealaltă nu au reușit să îl facă pe Igor Dodon președinte din primul tur, părțile s-au precipitat. Masivul vot de protest și puțin scontata unificare a forțelor de dreapta a dus alegerile în turul doi. A contribuit și supăratul Renato Usatîi care a insistat să aibă un candidat pe stânga și să nu îl susțină pe Dodon. Campania pentru turul 2 a detonat cele mai murdare manipulări electorale. Federația Rusă a infectat rețelele sociale cu fake-uri¹², biserica afiliată Patriarhiei Moscovei s-a implicat ca niciodată, au fost mobilizați alegători din regiunea transnistreană, iar banii nu au mai fost numărați. Vlad Plahotniuc nu a rămas în urmă și a făcut totul pentru a diminua rezultatul candidatei opoziției pro-europene. Igor Dodon a câștigat alegerile cu mari emoții. Dar cea mai importantă contribuție a șefului guvernării de la Chișinău a fost să permită tot suportul din partea Moscovei. Iar banii pentru finanțarea campaniilor electorale veniți din Rusia (strict interzis de legislația moldovenească) au fost lăsați să treacă nestingherit¹³.

Iată așa, cu sau fără înțelegere formală, Vladimir Putin și Vladimir Plahotniuc l-au făcut pe Igor Dodon președinte al Republicii Moldova. Iar pentru ambii nu a contat persoana candidatului. A contat contra-candidatul. Pentru Vladimir Plahotniuc – Maia Sandu în statut de președinte era un coșmar. Sperietoarea ”tancurilor rusești” cu care mereu încearcă să șantajeze partenerii vestici s-ar fi evaporat pe loc. Nici Moscova nu putea admite așa ceva. Aceasta ar însemna că următoarea etapă este venirea unei guvernări pro-reforme și anti-corupție. Adică o potențială plasare a Republicii Moldova pe un curs de integrare în UE aproape ireversibil.

Imixtiunea rusă în 2019.

La 9 februarie 2019 pe Facebook apare pagina «Правда о Молдове» (Imaginea 1)

¹² <https://ok.ru/video/183507289537>

¹³ <https://www.rise.md/articol/banii-lui-dodon-din-bahamas/>

Imaginea 1. Screenhot al paginii Правда о Молдове din 14 februarie 2019.

Pagina nu avea nici o postare publică, doar poză de profil și cover photo. În același timp, pagina a avut mai multe postări, dar acestea erau ascunse de pe pagina de pornire. Aname – trei clipuri scurte. Chiar dacă acestea au fost ascunse pe prima pagină de către administratori, pentru că au fost promovate prin publicitate plătită, ținând publicul din Republica Moldova, au atins o vizibilitate foarte mare. Cele trei video aveau un conținut profund manipulator ținut pentru publicul local. Primul îl prezintă pe liderul PD – Vlad Plahotniuc drept un politician condus direct de Guvernul Statelor Unite. Sunt enumerate cele mai mari rateuri și fărâdelegi de care este acuzată guvernarea din Chișinău. Numai că acestea nu sunt atribuite caracterului corupt al acesteia dar unor ”indicații de la curatorii de peste ocean”¹⁴. Al doilea clip țintește publicul vorbitor de limbă română din Republica Moldova. Acesta se referă la politicile defectuoase și corupția endemică a guvernării moldovenești și îi îndeamnă pe cetățeni să nu voteze pentru reprezentanții puterii. Acesta nu conține deloc mesaje geo-politice. În schimb, sunt aranjate diferite cadre video care asociază guvernarea cu toate problemele sociale și sărăcia din RM¹⁵.

Al treilea video se adresează publicului vorbitor de limbă rusă (circa 20% din populație) și alegătorilor filo-ruși din Republica Moldova. Clipul povestește despre politica conștientă a Partidului Democrat pretins îndreptată contra intereselor cetățenilor vorbitori de rusă din RM dar și contra relației cu Rusia. Toate aceste decizii sunt puse pe seama ”dictatului curatorilor americani”¹⁶. Reieșind din conținut, stil, calitatea înaltă a manipulărilor aranjate și narrative utilizate, clipurile au fost produse în Federația Rusă sau, cel puțin, cu implicarea unor experți ruși.

La 14 februarie am raportat această activitate către echipa responsabilă pentru integritatea proceselor electorale a Facebook. La 15 februarie pagina a fost ștearsă de către administratorii rețelei sociale (Imaginea 2).

¹⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=IUInc5vBdZg&feature=youtu.be>

¹⁵ https://www.youtube.com/watch?v=J9kv5znJM_U&feature=youtu.be

¹⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=qhmvB4wxwZ0&feature=youtu.be>

Imaginea 2. Pagina Правда о Молдове a fost ștearsă de pe Facebook.

La momentul raportării către Facebook, cele trei clipuri aveau cumulativ peste 30 mii de distribuiri și peste 850 mii vizualizări. Înainte de ștergerea paginii, un singur video depășise cifra de 20 mii shares și 500 mii views. Sunt niște cifre total neobișnuite pentru segmentul moldovenesc al rețelei Facebook, mai ales în timp atât de scurt¹⁷. Cifrele denotă o campanie publicitară foarte eficient setată din spatele paginii, dar și caracterul atractiv al video-urilor manipulative. Țintirea separată a diferitor segmente de audiență denotă existența unor date sociologice în spatele campaniei, posibil și baze de date cu tipuri de public (în baza comportamentului utilizatorilor pe alte platforme online).

Mai interesant este conținutul și scopurile strategice pe care le urmăreau cei din spatele campaniei. Narativul nu este unul nou. Din momentul preluării monopolului asupra guvernării de către Vlad Plahotniuc în 2016, presa rusă a avut un discurs unitar vis-a-vis de acesta. El ar putea fi definit în felul următor – ”Vlad Plahotniuc este răul cel mare și el distruge Republica Moldova, dar nu o face de capul lui, doar execută ordinele venite din Washington și Bruxelles”. Narativul rezonă foarte puternic cu opiniile absolutei majorității din populația RM.

În condițiile unui rating negativ enorm în rândurile moldovenilor, atunci când fiecare 8 din 10 moldoveni cred că Vlad Plahotniuc este capul corupției și hoțiilor din țară, narativul rus este de succes maxim. Nimic deosebit, conform tiparelor – prima parte a manipulării trebuie să fie un adevăr. Pentru marea majoritatea a moldovenilor ”Plahotniuc – călăul Moldovei” este adevăr axiomatic. Pe acest fon partea a doua a manipulării se montează mai ușor. Mai ales că partenerii americani, spre deosebire de cei europeni, nu au reușit să construiască o comunicare publică eficientă în RM. Una care să îi delimiteze clar de fărădelegile și deciziile proaste ale guvernării de la Chișinău.

Nu lipsește nici atacul la adresa României, iar aici cazul e și mi convingător. Or, guvernul, partidul de guvernare, dar și alte instituții ale statului român nu au ezitat în acești trei ani să ofere suport necondiționat și deschis guvernării cu imagine toxică de la Chișinău. Pentru a fi convingători în ochii publicului moldovean – autorii acestei campanii de dezinformare au introdus un lung șir de falsuri privind decizii nepopulare care ar fi luate la Chișinău sub presiunea vestică (ridicarea vârstei de pensionare, furturile din sistemul bancar, blocarea relațiilor economice cu Rusia, corupție etc.).

¹⁷ În documentele PDF atașate vă prezentăm cifrele și imaginile de pe pagina vizată <https://drive.google.com/drive/folders/10Td6kikh3TJgY9Ox11ErKVdU-rav4Cmm>

În contextul campaniei electorale curente, aceste clipuri nu sunt capabile să îi înrăutățească prea mult imaginea liderului PD și a partidului său. Este greu să înrăutățești ceea ce și așa nu prea există. Scopul și impactul atins sunt mult mai fânđdite. Prin asocierea imaginii negative a lui Plahotniuc cu guvernele vestice este denigrată însăși idea pro-vestică și pro-europeană. Iar acest fapt va lovi puternic deja în șansele partidelor pro-europene de opoziție. Ce încearcă să facă campania de manipulare descrisă mai sus este **direcționarea alegătorilor nemulțumiți de actuala guvernare în frunte cu Plahotniuc către partidele pro-ruse, în speță PSRM.**

Narativul "Plahotniuc – păpușa vestului" este răspândit pe larg în presa rusă. Mai nou, pe lângă Washington, Bruxelles și București, Londra a fost introdusă drept "păpușar" al regimului nepopular din Chișinău (Imaginea 3). Kremlinul este conștient de toxicitatea lui Plahotniuc pe subiecte de corupție și scheme financiare transfrontaliere. Atunci când au fabricat o istorie menită să legitimizeze deschiderea unui nou dosar lui Wiliam Browder, finanțistul care îi dă mari bătaї de cap regimului lui Putin, oligarhul moldovean și-a ocupat "locul de cinste" în acest fake¹⁸. Dacă se consumă de către publicul intern din Rusia, de ce nu ai folosi același tertip pentru alegătorii din RM?

Приобретший недавно у «кавказского пехотинца Путина» дом в графстве Суррей за £45 млн, Виктор Лукашенко, частенько захаживает на вечерние чаепития к Владимиру Плахотнюку и его бизнес партнерам из Ми-6.

Говорят, что он также имеет ряд контактов с представителями от Демократической партии США, которые координируют свои действия с коллегами из Демократической партии Молдовы, главой который является Плахотнюк и чей офис, расположен на территории посольства Молдовы в Лондоне.

Все осенние визиты в Вашингтон Юлии Тимошенко, где она была принята на высшем уровне и имела ряд контактов от Помпео и Пенса до сенаторов и конгрессменов, были оплачены за счёт Плахотнюка и бюджета демократической партии Республики Молдовы.

Радикальная риторика Лукашенко, вызванная опасениями сохранности многовекторных схем среди трансграничных стран около границ РФ, во многом разрушила планы на встрече 25 декабря снизить цены на газ для Беларуси и стать буфером договорённостей о снижении градуса в газовой Войне между Москвой и Киевом.

Наметившийся союз Порошенко и Лукашенко, опекаемый британским лобби, потерпел крах из-за превалирования личных интересов над коллективными.

НЕЗЫГАРЬ

62K 1:57:07 PM

Imaginea 3. Notorietatea toxică a lui Vlad Plahotniuc este folosită pentru a denigra orice structură vestică. În zona gri a internetului rusesc (cea cu propagandă fină care țintește publicul elevat, cum sunt canalele de Telegram), oligarhul moldovean este o sperietoare notorie, asociată cu multe preținse "acțiuni neprietenoase" și "jocuri murdare de culise" ale SUA și altor actori occidentali. Plahotniuc este numit aici și „agent SRI” și „rezident al CIA în Europa de Est” și „partener de afaceri cu MI6”.

Campania de pe Facebook despre care am scris mai sus este doar un mic

episod din imixtiunea rusă în alegerile din 24 februarie. Nu ne-ar ajunge nicidecum

¹⁸ http://www.ng.ru/economics/2018-11-28/4_7450_track.html

spațiul în care ne-am propus să încadrăm analiza de față ca să le descriem pe toate aici. Sunt puse la bătaie toate metodele. Din ce se vede, alegerile din 24 februarie 2019 în Republica Moldova sunt mai importante pentru Kremlin decât s-a întâmplat în trecut. Au fost implicate toate metodele disponibile pentru a ajuta victoria Partidului Socialiștilor în aceste alegeri.

Mai jos încercăm să enumerăm doar câteva, pentru a demonstra amploarea și impactul deja foarte mare al acestei imixtiuni asupra rezultatelor. Igor Dodon și partidul său primesc suport direct prin asocierea cu imaginea pozitivă a liderilor ruși – politici¹⁹ și religioși²⁰. Serviciile speciale ruse sunt implicate pentru a organiza acțiuni de PR electoral liderului socialist²¹ și pentru a presa concurenții săi de pe flancul stâng al electoratului moldovean²². Guvernul rus decide deschiderea pieței pentru produsele agricole moldovenești pe perioada electorală²³ și oferă amnistie moldovenilor care au încălcat regimul de ședere în Rusia, dacă vor merge acasă să voteze²⁴. Putin declară anul 2019 – anul Moldovei în Rusia²⁵, iar pe deasupra mai face cadou un lot de camioane pentru dezăpezire²⁶. Media rusești fortifică poziția electorală a socialiștilor prin producerea de conținut propagandistic anti-european distribuit masiv în RM²⁷. Inclusiv prin campanii sponsorizate în rețele sociale (Imaginea 4).

Instituții de presă din Republica Moldova sunt plătite pentru a prelua ”știri” manipulatorii anti-europene²⁸. Iar pe a doua cea mai populară rețea socială din Republica Moldova – Odnoklassniki (OK.RU) are loc un adevărat tsunami de manipulare anti-europeană și pro-PSRM. Site-ul, care aparține grupului MAIL.RU, deținut nominal de către oligarhul rus Alisher Usmanov, nu notifică utilizatorii săi despre faptul că un anumit conținut este sponsorizat. Pentru un simplu experiment – voi accesa chiar acum platforma fără să mă loghez. Deja pe prima pagină, în partea dreaptă vedem un șir de clipuri video sub rubrica ”Video Populare” (Vezi documentul atașat-OK.RU-1 pagina)²⁹.

¹⁹ <https://sputnik.md/politics/20190130/24424971/Decizii-importante-pentru-Moldova-dupa-intalnirea-lui-Dodon-cu-Putin.html>

<https://www.hotnews.ro/stiri-international-22967245-calendare-imaginea-lui-igor-dodon-vladimir-putin-distribuite-transnistria-plina-campanie-electorala-avertisment-comisiei-electorale-pentru-dodon.htm>

²⁰ <https://sputnik.md/religion/20190201/24448877/fagaduinta-facuta-de-igor-dodon-patriarhul-Kiril.html>

²¹ <http://tv8.md/2019/02/11/video-igor-dodon-spune-ca-pilotii-moldoveni-luati-ca-ostatici-in-afghanistan-au-fost-eliberati-acum-doua-zile-acestia-s-ar-afla-la-moscova/>

²² <https://www.trm.md/ro/alegeri-parlamentare-2019/schimb-de-replici-intre-presedintele-igor-dodon-si-ilan-sor>
<http://www.jurnaltv.md/news/b3a91e263771ba1d/ora-expertizei-11-februarie.html>

²³ [http://protv.md/stiri/actualitate/igor-dodon-s-a-intalnit-cu-putin-la-moscova-l-am-informat-pe-presedintele---](http://protv.md/stiri/actualitate/igor-dodon-s-a-intalnit-cu-putin-la-moscova-l-am-informat-pe-presedintele---2467421.html)
[2467421.html](http://protv.md/stiri/actualitate/igor-dodon-s-a-intalnit-cu-putin-la-moscova-l-am-informat-pe-presedintele---2467421.html)

²⁴ <http://protv.md/stiri/actualitate/amnistia-pentru-migrantii-din-moldova-aflati-in-rusia-care-au---2446411.html>

²⁵ <https://www.zdg.md/stiri/stiri-sociale/rezultatul-intalnirii-lui-dodon-cu-putin-2019-anul-r-oldova-in-f-rusa-2020-anul-f-ruse-in-r-moldova>

²⁶ <https://unimedia.info/ro/news/14cb75977fa198a1/video-kamaz-urile-lui-vladimir-putin-se-indreapta-spre-moldova-autospecialele-au-trecut-inspectia-tehnica-si-au-fost-pregatite-pentru-drum.html>

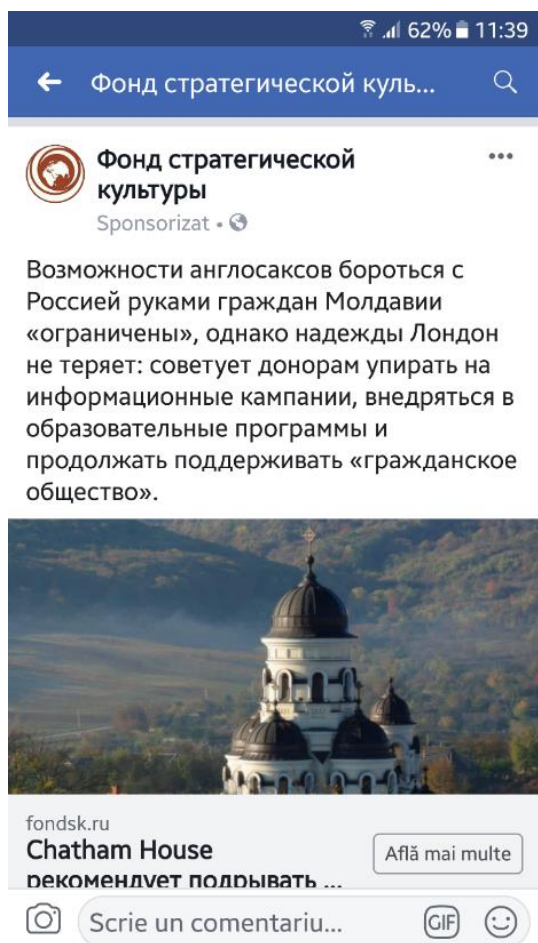
²⁷ <https://ro.sputnik.md/moldova/20190105/23980776/integrity-initiative-hackers-docs.html>

²⁸ <http://flux.md/stiri/politica/chatham-house-recomanda-sa-submineze-din-interior-ortodoxia-din-moldova>
<https://www.kp.md/daily/26927.3/3976687/>

<https://point.md/ru/novosti/politika/v-set-vylozhili-plany-integrity-initiative-po-borbe-s-rossiei-v-moldove>

²⁹ <https://drive.google.com/drive/folders/10Td6kikh3TJgY9Ox11ErKVdU-rav4Cmm>

Din cele 7 video care sunt sugerate pe prima pagină, 3 se referă direct sau indirect

la politica moldovenească și alegeri. Primul este un video informativ despre noul sistem electoral, încărcat de platforma Votum.MD care aparține companiei Simpals (cea care deține și portalul Point.MD, care publică deseori materiale manipulatorii anti-europene). Al doilea este un video în care nu apare autorul (o practică obișnuită pentru OK.RU), acesta prezintă scene în care fiul procurorului general al Federației Ruse – Igor Ceaika îi întâmpină pe piloții moldoveni eliberați din detenția mișcării teroriste Taliban³⁰. Clipul are peste 230 mii vizualizări la momentul accesării deși a fost distribuit de doar 8 ori!

Următorul video cu conținut electoral se numește "Страна, в которой мы можем проснуться" (Țara în care am putea să ne trezim), este încărcat de proiectul "Moldova Yesterday". Acesta este un fel de departament creativ al PSRM. Conceptul video-ului este copiat de pe clipul făcut pentru alegerile prezidențiale din Rusia³¹ și sperie alegătorii cu închiderea tuturor școlilor în cazul în care nu se schimbă guvernarea sau va veni opoziția pro-europeană la putere³². Este unul din narativele tipice ale PSRM. Clipul are peste 470 mii vizionări.

Imaginea 4. Mostră a unei campanii sponsorizate de manipulare privind studiul realizat de către Chatham House³³.

Găsim pe Odnoklassniki și unul dintre video-urile din campania de pe Facebook care a fost descrisă mai sus. Îl găsim în grupul "Выборы в парламент Республики Молдова 2019", creat abia pe 7 februarie. La momentul scrierii acestei analize, grupul are doar 110 membri, adică foarte puțin pentru OK.RU³⁴. Toate postările constau din 4 clipuri video. Toate pe subiectul alegerilor. Primul are peste 380 mii vizualizări (cu nici 300 distribuiri) în doar 1 zi. Încearcă să îi ridiculizeze și asocieze între ei pe liderii opoziției pro-europene și pe fruntașii PDM³⁵. Al doilea este despre "rusofobia" PDM și are deja

³⁰ <https://ok.ru/video/1060407543256>

³¹ <https://www.youtube.com/watch?v=h1sep5sudwE>

³² <https://ok.ru/video/1143410395854>

³³ <https://www.chathamhouse.org/publication/civil-society-under-russias-threat-building-resilience-ukraine-belarus-and-moldova>

³⁴ <http://ipp.md/en/2018-02/propaganda-ruseasca-pe-odnoklassniki-cazul-republicii-moldova/>

³⁵ <https://ok.ru/video/902960712253>

peste 600 mii vizualizări în mai puțin de 3 zile (la nici 700 distribuiri)³⁶. Iar aceasta este doar o mică parte din ce a fost încărcat și intens promovat pe rețeaua socială rusească în ultimul timp. Produs local al grupului creativ PSRM, cu chemări de a vota partidul lui Dodon sau de a nu vota pentru Șor și Plahotniuc este din plin. La fel și produse gândite mult mai profund, probabil create de experții în propagandă ruși. Acestea țin să denigreze UE și SUA, a României și joacă pe sentimente primare – frică, ură, exploatează efectele mentalului local.

Toate aceste clipuri sunt promovate cu plată pentru a ajunge să fie văzute de un număr cât mai mare de alegători moldoveni. Pe baza unui număr atât de mic de distribuiri așa o cantitate de vizualizări este imposibil de obținut. Algoritmul a fost în mod clar "mânuit" sau este o simplă campanie publicitară. Nu este o premieră pentru alegerile din Republica Moldova. În timpul campaniei electorale pentru alegerile prezidențiale din 2016, Odnoklassniki a fost un instrument puternic de imixtiune a Federației Ruse în campania electorală. Atunci, administrația site-ului rus, la acel moment cel mai popular site în rândurile moldovenilor, a interzis candidaților opoziție pro-europene să plaseze publicitate. Publicitatea a fost permisă doar pentru Igor Dodon și Marian Lupu (candidatul PDM care a fost apoi scos din cursă de către șeful său). Situația este similară și acum. Publicitatea politică pe Odnoklassniki este permisă doar pentru Partidul Socialiștilor și Partidul Șor (primarul Orheiului păstrează legături influente în Moscova, principalul său aliat fiind Dmitrii Peskov, cu care sunt prieteni de familie). Plasează publicitate, din câte se pare, și cei din Partidul Democrat al lui Vlad Plahotniuc. Oricum, numai socialiștii și clipurile lor beneficiază de aceste "minuni" în algoritmul de promovare al companiei Mail.RU. Iar Ilan Șor și Vlad Plahotniuc chiar sunt ei, de rând cu opoziția de dreapta, SUA și UE, ținta principală a denigrării distribuite pe acest site.

Chiar și ONG-urile care fac campanii de informare privind alegerile sunt refuzate de către Odnoklassniki în solicitările de a plasa publicitate. În ajunul turului 1 al alegerilor prezidențiale din 2016, pe Odnoklassniki, la fel fără autor, a fost încărcat un "film"³⁷. Acesta este un fals complex, produs, în baza narativelor și stilului, în Federația Rusă. Clipul afirmă că Maia Sandu este exponent "al mării loje masonice" care ar fi fost delegată în Republica Moldova pentru a ocupa funcții de conducere și "a distruge biserica ortodoxă, institutul familiei, educația și sistemul social" iar apoi, să lase RM să fie "înghițită" de România. Clipul în cauză a fost promovat la greu, exact după metoda descrisă mai sus. Pentru prima dată l-am remarcat la 2 zile după primul tur al alegerilor prezidențiale, atunci acumulasese deja peste 600 mii vizualizări. Acum, fiind încărcat și distribuit de pe mai multe pagini, acesta are până la 3 milioane de vizualizări cumulate. Putem lejer să presupunem că primul milion a fost depășit deja înainte de turul 2 al acelor alegeri.

Pentru a înțelege ceva mai bine acest impact, vom aminti că electoratul total al RM nu depășește 3 milioane, dintre care în interiorul țării au rămas maxim 1,9 milioane alegători. La vot vin 1,5-1,6 milioane. Pentru comparație, la alegerile prezidențiale în SUA, cel mai popular video manipulator postat de RT a ajuns la 9 milioane vizualizări. Într-o țară cu peste 400 milioane alegători.

³⁶ <https://ok.ru/video/901637540413>

³⁷ <https://ok.ru/video/183507289537>

Nici cele descrise mai sus nu sunt toate evidențele imixtiunii ruse în campania din RM în 2019. Igor Dodon, folosit intens în campania PSRM-ului, se afișează în compania lui Vladimir Putin, chiar dacă legea spune că nu e permisă utilizarea imaginii liderilor străini. În cazul lui Igor Dodon nu se aplică, nominal acesta nu este participant în alegeri. Țara a fost împânzită cu ziare în care apar Dodon și Putin, procesul de transfer al imaginii pozitive a președintelui rus³⁸ către PSRM este în toi. Mai există încă multe. Dar vom reveni asupra lor într-un raport detaliat după alegeri.

Ce urmărește Federația Rusă prin implicarea în aceste alegeri?

La 7 februarie 2019, Maria Zaharova desfășura tradiționalul său briefing de purtător de cuvânt al Ministerului de Externe rus³⁹. Printre altele, Zaharova a declarat că Rusia nu se implică în alegerile din Moldova. Iar cei care acuză acest lucru nu aduc nici un fel de dovezi și "acționează după tiparele Washingtonului și a țărilor vestice". Ironic sau nu, dar tot pe 7 februarie a fost creat grupul pe Odnoklassniki, descris mai sus.

Deja la 12 februarie, Ministerul de Externe de la Moscova publică un comunicat oficial în care acuză SUA în general și pe ambasadorul american la Chișinău, în mod particular, de imixtiune în mersul alegerilor parlamentare⁴⁰. Fără a prezenta niciun fel de fapte sau dovezi, diplomația rusă acuză pregătirea unui "maidan" la Chișinău în cazul în care Washingtonului nu îi vor plăcea rezultatele. Pasajele finale merită o atenție aparte. "Очень не хотелось бы, чтобы Молдавия стала очередным полем для подобных безответственных экспериментов, разрушивших Ирак и Ливию, ввергнувших в пучину кровавых конфликтов Сирию и Украину." (Nu am dori ca Moldova să devină câmp pentru astfel de experimente nesimțite, care au distrus Irakul și Libia, care au aruncat în vârtoarea unor conflicte sângeroase Siria și Ucraina"). Ce ar dori să spună Rusia? Că este gata să repete scenariul de destabilizare a Ucrainei și în Moldova? Este greu de înțeles acum.

La 14 februarie, Nikolai Patrușev – șeful consiliului de securitate rus, persoana considerată cea mai influentă în sistemul structurilor de securitate ale Federației Ruse, oferă un interviu gazetei Komsomolskaya Pravda⁴¹. Printre altele, oficialul rus a vorbit despre Republica Moldova. Redacția ziarului a intitulat partea care se referă la RM foarte sugestiv – "Despre un Maidan la Chișinău". Amuzant este că unul din capii securității rusești vorbești în clișee propagandistice afirmând lucruri fără ca să ofere probe sau ca acestea să existe și să fie larg cunoscute în spațiul public:

"Washingtonul și Bruxelles-ul nu ascund că vor depune eforturi ca să obțină orientarea euro-atlantică a guvernului și parlamentului din Moldova. Iar aceasta este posibil în cazul victoriei adeptilor acestui curs și formării unei coaliții pro-vestice." Nici unul dintre centrele de putere menționate nu s-a exprimat cumva în susținerea unui anumit scenariu post-electoral sau că ar avea anumite preferințe în rândul concurenților electorali. UE și SUA, la fel multe state membre UE, au accentuat repetat importanța

³⁸ https://watchdog.md/wp-content/uploads/2018/02/Studiu-WATCHDOG_propaganda-rusa-la-TV-2018.pdf

³⁹ http://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/briefings/-/asset_publisher/D2wHaWMCU6Od/content/id/3503377#17

⁴⁰ http://www.mid.ru/web/guest/kommentarii_predstavatelya/-/asset_publisher/MCZ7HQUMdQBY/content/id/3513260

⁴¹ <https://www.kp.md/daily/26942/3993323/>

unor alegeri libere și corecte. Despre anumite preferințe nu s-au expus nicicum. Apoi Patrușev afirmă că în baza sondajelor lider ar fi "PSRM-ul președintelui Igor Dodon" care ar opta pentru relații mai bune cu Rusia, dar și pentru menținerea unei relații bune cu UE și "contra românizării Moldovei independente".

În cele ce urmează, Patrușev afirmă că un astfel de scenariu nu ar satisface vestul (se are în vedere victoria PSRM și o politică externă echilibrată cu înclinare spre Rusia). Anume aceasta spune el ar fi cauza din care forțele politice pro-vestice ar încerca discreditarea președintelui moldovean și excluderea partidului său din alegeri. Apoi șeful Consiliului de Securitate a Rusiei afirmă că "societatea moldovenească este împinsă "spre dezbinare și conflicte" după principiul cei pro-vest contra celor care nu susțin acest curs. Patrușev afirmă că este o situație similară cu Ucraina înainte de "lovitura de stat din 2014". "În cazul victoriei socialiștilor, nu este exclus că vestul va mobiliza dreapta pentru crearea unui "maidan" moldovenesc și îi va împinge spre impechment-ul președintelui." La finalul pasajului, Nikolai Patrușev spune că și-ar dori "cu toate acestea" ca alegerile să se desfășoare "corect și echidistant".

La 30 ianuarie, Președintele Dodon a efectuat o vizită în Moscova. A avut și o întrevedere cu Președintele Rusiei⁴². În cadrul acesteia, președintele rus a afirmat, chipurile printre altele, că "nu îi sunt indiferente" alegerile parlamentare din RM:

"Nouă, desigur, în Rusia nu ne este indiferent cum va fi format parlamentul Moldovei, am în vedere că parlamentul formează guvernul, iar de acesta depinde cum se vor dezvolta, în mare parte relațiile ruso-moldave și dacă vor reuși să obțină suport acele inițiative cu care vine Președintele Moldovei privind dezvoltarea relațiilor ruso-moldovenești"⁴³.

Acestea toate descrise mai sus, puse cap în cap cred că sunt capabile să descrie suficient situația. Nu mai este cazul să insistăm pentru a afirma dacă se implică sau nu Federația Rusă în campania electorală din Republica Moldova. Ce contează mai mult este să încercăm să înțelegem scopul. Care este obiectivul urmărit de Kremlin în acest efort? O face din obișnuință și pentru a mai antrena capacitățile de *război hibrid*? Își dorește instaurarea unei guvernări în Chișinău care să fie teleghidată din Moscova? În acest caz este o viziune pentru termen lung care vrea să ancoreze RM în zona de influență rusă sau e doar pe termen scurt – "să vină ai noștri, apoi om vedea"?

De ce se teme Moscova în aceste alegeri, unde își simte amenințate interesele? Ce stă în spatele acestor declarații ale înalților oficiali ruși? E un simplu trolling al diplomației și securității ruse, sau e o amenințare cu repetarea scenariului de destabilizare a Ucrainei și în Republica Moldova? În acest caz, care ar fi condițiile când Kremlinul s-ar aventura să îl declanșeze? Și nu în ultimul rând – care este atitudinea reală a Moscovei și a diferitor grupuri de interese de acolo față de actuala guvernare și față de Vlad Plahotniuc personal? Mai jos vom încerca să definim câteva răspunsuri la

⁴² <http://kremlin.ru/events/president/news/59752>

⁴³ <http://kremlin.ru/events/president/news/59752> - sintaxa frazei și scrierea cu litere mici sau mari a termenilor precum parlament, guvern, președinte este păstrată conform originalului în rusă publicat de serviciul de presă a Kremlinului

aceste întrebări și să stabilim care sunt obiectivele Moscovei reieșind din potențialele scenarii post-electorale pe termen scurt și mediu.

Reieșind din datele sondajelor de opinie credibile⁴⁴ și comportamentul tradițional al alegătorilor moldoveni este crearea unei relative incertitudini după alegeri. Cel mai probabil nici unul dintre concurenți nu va acumula o majoritate. Pe baza alegerii unei jumătăți dintre deputați pe circumscripții uninominale cu un singur tur de votare, PSRM-ul lui Igor Dodon păstrează șanse teoretice să dispună de puțin peste 50% dintre deputați. Oricum, rezultatul alegerilor nu neapărat va însemna și raportul real de forțe în Parlament. Resursele și instrumentele de presiune de care dispune liderul PDM îi pot permite să schimbe puternic balanța de forțe deja după alegeri prin racolarea unui număr important de deputați aleși din partea altor partide, în primul rând același PSRM. Ce contează în cadrul analizei de față este să încercăm să presupunem formatul următoarei guvernări din RM și felul în care acest format ar afecta interesele strategice ale Rusiei.

1. Scenariul unei majorități conduse de către Președintele Dodon. Acesta este posibil în condițiile formării unei majorități de către PSRM prin racolarea la guvernare în calitate de partener mai mic a Partidului Șor și/sau PDM. Scenariul este puțin probabil deoarece ar presupune să fie agreat de către Vlad Plahotniuc. O astfel de guvernare ar presupune o reorientare puternică a politicii externe spre Est. Sistemul de echilibre într-o astfel de majoritate ar fi puternic deformat de controlul lui Vlad Plahotniuc asupra justiției și organelor de forță. Pentru Moscova este un scenariu acceptabil dacă vor fi făcute concesiuni considerabile în dosarul transnistrean și vor fi deschise căi pentru participarea capitalului rusesc în privatizarea infrastructurii strategice – rețele electrice, telecomunicații, acceptarea din nou pe piața bancară. Cu siguranță, cap de listă va fi înghețarea proiectelor de interconectare energetică. Or, acestea sunt și așa cu succes sabotate de către Guvernul controlat de Plahotniuc.

Nu este un scenariu negativ pentru Moscova, se apropie chiar de cel enunțat public de către Patrușev și Putin. Totuși, nu este nici cel mai atractiv, deoarece o astfel de guvernare nu se va bucura de stabilitate. Orice formă de alianță între socialiști și Plahotniuc sau partidele controlate de acesta va duce la prăbușirea suportului electoral pentru PSRM, iar guvernarea va pierde rapid din legitimitate, deschizând calea pentru o revenire în forță a partidelor de dreapta. Cel mai mult, cei de la Moscova înțeleg că toxicitatea lui Plahotniuc le va discredita chiar și ideea propagandistică pro Uniunea Vamală. Deci, este puțin probabil să fie parte din opțiunile preferate ale Moscovei. Depinde de priorități – dacă sunt de moment sau prevalează cele de termen lung.

2. Un alt scenariu ar fi o majoritate formată doar din deputați PSRM. Cât de paradoxal nu ar suna, dar nici acesta nu pare a fi un scenariu chiar favorabil pentru Moscova. O astfel de guvernare i-ar cere lui Igor Dodon să își asume întreaga responsabilitate pentru situația din țară, inclusiv pentru penuria

⁴⁴ <http://ipp.md/2019-02/bop-2019-trei-concurenti-electorali-ar-accede-in-parlament-daca-duminica-ar-avea-loc-alegeri/>

bugetară. Pe termen scurt, Federația Rusă ar putea obține câștiguri importante de pe urma unei astfel de guvernări pro-ruse. Pe lângă capitalul simbolic prezentat abundant în presa rusă, capitalul oligarhilor ruși ar putea prelua controlul asupra unor ramuri importante din economia moldovenească. În primul rând este vorba despre energetică și sistemul bancar. Iar Igor Dodon ar putea prezenta aceste achiziții drept realizarea promisiunii de a aduce investiții rusești. Un alt aspect este chestiunea transnistreană, posibil chiar semnarea și punere rapidă în aplicare a unui nou tratat de federalizare a RM după modelul Memorandumului Kozak din 2003. Acest lucru ar presupune ancorarea RM în zona de influență rusă pentru o perioadă lungă. Dar aceasta în teorie. În practică, lipsa de finanțare externă, care poate veni doar din vest, îl va impune pe Dodon să fie precaut în decizii importante. La Moscova se înțelege foarte bine că președintele moldovean nu are nici un fel de atașament ideologic real față de vectorul estic. Idei precum "russkii mir", "civilizație ortodoxă" și alte tertipuri pe care le exploatează oportunist în goana după voturi și capitalizare a efectelor propagandei rusești, nu îi sunt deloc apropiate lui Igor Dodon.

Chiar dacă a scăzut puternic în sondaje, datorită sistemului mixt, PSRM are totuși șanse pentru o majoritate. De exemplu, dacă în țările UE, unde sunt peste 600 mii moldoveni cu drept de vot, iar 100 mii din ei pot veni la alegeri, se alege un singur deputat, atunci pentru regiunea Transnistreană, unde vin maxim 15 mii, se alege tocmai doi. Secțiile de votare din Rusia au fost decupate în circumscripție separată față de cele din Europa, ceea ce asigură o victorie sigură candidatului PSRM. În raionul Taraclia a fost creată o circumscripție pentru un număr mult mai mic de cetățeni decât în alte zone de pe teritoriul controlat al RM. Adică numai datorită setărilor sistemului electoral, PSRM primește "cadou" minim 4 deputați. Acest lucru va amortiza puternic din pierderile cauzate de scăderea ratingului.

Scenariul unei guvernări pro-ruse este pozitiv pentru Moscova, dar este slab prin lipsa de durabilitate. Întoarcerea bruscă a vectorului de politică externă va genera o izolare a RM. Iar de data aceasta nici nu este vorba de UE și SUA, dar despre România și, mai ales, Ucraina. În astfel de condiții, unei guvernări PSRM îi va fi foarte greu să supraviețuiască. Pur și simplu nu vor avea bani pentru buget. Mai mult, pentru Federația Rusă există riscul mare că o astfel de guvernare îi va face pe alegătorii moldoveni să se dezamăgească foarte repede față de ideea integrării euro-asiatice. Președintele Dodon poate să o discrediteze ușor. Mai mult, având în vedere oportunismul emblematic al președintelui moldovean, acesta ar putea lejer să își întoarcă spatele foștilor curatori și să repete experiența lui Vladimir Voronin mizând, în cele din urmă, pe opțiunea pro-vest. Această situație va genera numai decît tensiuni interne în PSRM. Acest partid nici acum nu este atât de unitar cum pare. Cel puțin două grupuri interne luptă pentru controlul resurselor și chiar se sabotează în situații importante, cum a fost cazul alegerilor primarului de Chișinău în vara lui 2018.

3. O guvernare pro-europeană formată în jurul componentelor blocului ACUM. Din cauza reducerii puternice a rolului diasporei și organizării părtinitoare a sistemului electoral, șansele unei victorii la scor pentru forțele opoziției pro-europene sunt foarte mici. În condițiile păstrării sistemului proporțional și asigurării condițiilor facile pentru participarea a celor peste 1 milion alegători stabiliți peste hotare, aceste partide ar fi câștigat cel mai probabil alegerile. Iar asta cu tot cu oferta politică destul de slabă și lipsa de experiență electorală și politică. Chiar și în condițiile alegerilor pe sistem mixt, dar cu două tururi și croirea echitabilă a circumscriptiilor, plus deschiderea unui număr suficient de secții de vot peste hotare, opoziția de dreapta ar fi avut șanse mari pentru victorie. Chiar și în condițiile actuale, interdicția de a vota peste hotare cu acte expirate va îngreuna dreptul de vot pentru cel puțin jumătate de milion de cetățeni. Acest lucru va avea impact puternic asupra rezultatelor opoziției. Aceste aspecte sunt importante de înțeles pentru a cunoaște că guvernarea PDM a anihilat conștient șansele pentru o victorie a opoziției de dreapta.

Cât ține de interesele Rusiei, acestea nicidecum nu se pliază peste un astfel de scenariu. O astfel de guvernare ar însemna, chiar dacă teoretic, că RM ar putea să își reia ritmul rapid de integrare europeană. Un astfel de Guvern, chiar dacă nu prea are cum excela în expertiză și experiență, va primi suport financiar puternic și o nouă deschidere din partea SUA și UE. Dar cel mai grav pentru Federația Rusă este că liderii din fruntea acestei guvernări nu ar avea nici un temei să nu elimine instrumentele sale de influență asupra RM – controlul sistemului de gaze naturale, propaganda, mecanismele de corupere a elitelor politice la nivel central și local, poate chiar s-ar apuca de modernizarea sistemului de instituții de securitate și apărare.

Un aspect deosebit de neplăcut pentru Kremlin și numeroase grupuri de influență din preajma conducerii politice sau a structurilor de securitate ruse ar putea fi scoaterea blocajelor artificiale de pe investigarea diverselor fraude. De-a lungul anilor, RM a fost utilizată și implicată în multe crime transfrontaliere, beneficiari sau participanți ai cărora sunt entități diferite din Rusia. Toate acestea au fost posibile datorită acoperirii din partea instituțiilor de stat moldovenești. Cel mai des a fost vorba de cele aflate în controlul direct al lui Vlad Plahotniuc.

Cazul Magnitsky⁴⁵ în 2008, Laundromatul în 2010-2015⁴⁶, implicarea băncilor rusești în schema de devalizare a BEM⁴⁷, furturile de gaze rusești în Transnistria pentru a ajunge în supra-profiturile lui Alisher Usmanov sau RAO ES, dar și pentru finanțarea regimului separatist transnistrean⁴⁸, schema de furt al gazelor în Transnistria prin mining de valută virtuală, beneficiar al

⁴⁵ <https://www.rise.md/english/magnitky-the-cellist-and-the-lawyer/>

⁴⁶ <https://www.rise.md/english/the-russian-laundromat/>

⁴⁷ <http://www.transparency.md/2016/10/17/radiografia-fraudelor-bancare-spalatoria-furtul-miliardelor-si-datoria-de-stat/>

⁴⁸ <http://www.viitorul.org/ro/content/impunitate-%C8%99i-%C3%AEn%C8%9Belegeri-rentiere-%C3%AEn-sectorul-energetic-al-%C8%9B%C4%83rii-0>

căreia este fiul procurorului general al Rusiei – Ceaika⁴⁹, acestea sunt doar cele mai cunoscute. Și toate sunt pe "stand by" la capitolul investigarea de către organele de drept moldovenești. Chiar și simpla scoatere a interdicției politice de a duce mai departe de declarații de intenție aceste investigații va da bătăi de cap grele Moscovei. Se va ajunge cu siguranță în foarte scurt timp la nume grele din politicul și businessul rus.

Un alt aspect ar fi cazul transnistrean. O guvernare care ar avea cel puțin voința pentru combaterea reală a corupției, beneficiind de suport tehnic și financiar european și american ar avea șansa măcar teoretică să asigure o creștere economică stabilă. Condițiile de viață mai bună ar putea deveni o atracție naturală pentru populația, dar mai ales pentru mediul de afaceri, din regiunea transnistreană. Același lucru se referă la Găgăuzia. Cramponarea pe piața UE și chiar și cea mai simplă politică de a fideliza elitele economice locale prin facilitarea investițiilor vestice și a exporturilor pe piețele puternice ar putea să desființeze în câțiva ani orientarea acestora către Rusia. Un astfel de scenariu perpetuat pe termen mediu ar însemna că Moscova își poate pierde instrumentele de destabilizare a RM. Iar aceasta deja înseamnă o mare înfrângere geo-politică.

Moscova sigur nu are nevoie de așa ceva. Revenind la posibilitatea acestui scenariu, acesta se prezintă foarte puțin probabil. Există doar o șansă infimă că se va ajunge la un consens prin care Vlad Plahotniuc va pleca din politică și, de ce nu, din țară, iar deputații săi vor oferi suport politic unei majorități formate de Blocul ACUM. Oricum, o astfel de construcție este greu de imaginat, iar condiția cedării controlului asupra structurilor de drept este percepută de către liderul democrat drept sinucidere. Dl Plahotniuc nu crede că va putea exista justiție echitabilă, este sigur că aceasta va fi utilizată pentru răfuială împotriva lui, la fel cum a procedat și el în repetate rânduri.

Pentru Federația Rusă, acesta este singurul scenariu cu adevărat negativ. Chiar inacceptabil. Implică prea multe riscuri de pierdere a influenței în RM, dar și mari bătăi de cap pe plan internațional.

4. Scenariul menținerii status-quo-ului. Adică o guvernare controlată în regim monopolist de către Vlad Plahotniuc și apropiatii săi. Pentru a înțelege care ar fi atitudinea Moscovei față de conservarea situației actuale, trebuie să înțelegem în ce măsură îi sunt afectate la modul real interesele acum. Pe dimensiunea transnistreană, actuala guvernare nu afectează nicidecum poziția de control a Rusiei. Mai mult, aceasta a făcut concesiuni importante și deloc motivate care au întărit poziția administrației separatiste⁵⁰. Iar corupția endemică, lipsa statului de drept, reducerea rapidă a libertăților și lipsa de îmbunătățire reală a condițiilor de viață pe teritoriul controlat de Chișinău, mențin populația regiunii separatiste pe poziția "pro-independență". Tot în Transnistria, oligarhii ruși își desfășoară felurite scheme

⁴⁹ <https://moldova.europalibera.org/a/regiunea-transnistreana-bitcoin-lina-grau/29015333.html>

⁵⁰ <http://ipre.md/2018/10/04/de-ce-exista-iluzia-progresului-in-solutionarea-conflictului-transnistrean-si-care-sunt-capcanele-razboiului-proxi-rus-in-republica-moldova/>

de extracție a profiturilor. O fac prin utilizarea nestingherită și în cantități mari a gazului livrat de GazProm. Gaz pentru care achită mult sub prețul pieței. Dar și puținul achitat ajunge în bugetul autorităților separatiste⁵¹.

Autoritățile moldovene nu doar că nu se opun acestor ilegalități, acestea acceptă ca toate diferențele să fie trecute în contul datoriei companiei MoldovaGaz, conducerea căreia este numită de către Ministerul Economiei al Moldovei (adică de către Vlad Plahotniuc în ultimii 10 ani). Atunci când Igor Ceaika, fiul lui Iurii Ceaika – procuror general rus) a decis să aplice o schemă mai ingenioasă de extragere a gazului de la concernul GazProm – anume preluarea acestuia pentru generare de electricitate la MoldGRES, iar a energiei în cripto-valută, autoritățile moldovene nu doar că nu au deschis imediat o investigație penală. Mai mult, persoane suspuse din serviciul vamal au facilitat introducerea în regiunea separatistă a echipamentelor necesare⁵². Despre tergiversarea investigării tuturor dosarelor de crimă internațională sensibile pentru Rusia am menționat mai sus.

În același timp, de pe urma unei guvernări nepopulare în frunte cu oligarhul moldovean, Rusia trage numeroase foloase indirecte. Pe lângă utilizarea imaginii toxice a regimului de la Chișinău în propaganda sa (așa cum am descris mai sus), Rusia obține poziții puternice în Moldova pe termen mediu și lung. Afișarea unei orientări pro-vestice de către actuala guvernare de la Chișinău nu poate să nu îi facă pe mulți cetățeni să se dezamăgească de ideea europeană. Dar impactul major care duce la schimbarea balanței de preferințe geo-politice în rândul alegătorilor moldoveni este emigrația. Anual RM pierde cel puțin 1% din populație. Pleacă în cea mai mare parte alegătorii tineri cu preferințe pro-vestice⁵³. O eventuală conservare a situației va genera în mod sigur un nou val de emigrare. Un val de 150-200 mii emigranți în 4 ani ar însemna că balanța relativă de alegători pro-UE și pro-Rusia va fi înclinată puternic spre opțiunea a doua.

Dincolo de bravada afișată prin tot felul de op-eduri publicate în presa occidentală⁵⁴, guvernarea nu a realizat nici un fel de acțiuni reale pentru diminuarea influenței ruse în RM. Propaganda rusă se simte nestingherit la Chișinău. Rețeaua Odnoklassniki, controlată direct de FSB⁵⁵, interzisă pe bună dreptate în Ucraina⁵⁶, continuă să funcționeze nestingherit în RM. Impactul l-am descris mai sus. Schemele tenebre și bazate pe corupție prin care produsele agricole moldovenești sunt exportate în Rusia sunt tolerate de către organele de drept din RM. Acest fapt fidelizează producătorii față de intermediarii cu

⁵¹ <http://www.viitorul.org/ro/content/impunitate-%C8%99i-%C3%AE%C8%9Belegeri-rentiere-%C3%AE-sectorul-energetic-al-%C8%9B%C4%83rii-0>

⁵² <http://www.jurnaltv.md/news/070f2abce3a60900/cripto-afacerea-separatistilor-start.html>

⁵³ Conform datelor BOP din noiembrie 2018, circa 70% din cei dispuși să emigreze susțin opțiunea integrării în UE și doar ceva mai puțin de 20% sunt cei care preferă aderarea la Uniunea Euro-Asiatică.

⁵⁴ <https://thehill.com/blogs/congress-blog/foreign-policy/343526-an-east-west-flashpoint-that-needs-more-attention>

⁵⁵ <https://ru.hromadske.ua/posts/u-fsb-est-dostup-k-dannym-ukrayntsev-v-vkontakte-y-odnoklassnyky-snbo-ukrayny>

⁵⁶ https://24tv.ua/ru/poroshenko_vvel_v_dejstvie_reshenie_snbo_o_zaprete_socsetej_vkontakte_i_odnoklassniki_n818006

conexiuni în Rusia⁵⁷. Practica aceasta previne modernizarea sectorului, lupta pentru piețe de calitate și menține vulnerabilitatea sectorului agricol (foarte sensibil din punct de vedere social) față de politica Federației Ruse.

Impactul "legii anti-propagandă" este redus, iar, în afară de știri și emisiuni, propaganda anti-europeană ambalată în divertisment este în continuare distribuită de posturile TV din Moldova. Chiar postul TV deținut de către liderul democrat este principalul distribuitor de astfel de conținut. Pe lângă efectul direct, această practică de retransmisie omoară concurența echitabilă pe piața mediatică moldovenească. Adică nu există condiții pentru a construi o presă TV de calitate, bazată pe concurența pentru fonduri publicitare. Iar efectul diminuării cantității de propagandă anti-vestică prin știri și emisiuni TV a fost amortizat de către Federația Rusă prin investiții în mediul on-line și producție TV locală. Chiar principalul vehicul de propagandă rusă – agenția Sputnik Moldova funcționează în Chișinău (dar și în România) prin facilitarea indirectă a lui Vlad Plahotniuc. Or, Sputnik Moldova a fost creată și este finanțată de către Ilan Șor, prin persoane apropiate acestuia.

Peste toate acestea se așează cel mai important lucru – Vlad Plahotniuc a deteriorat încrederea cetățenilor în instituțiile statului. Chiar și în cele de securitate. Combinat cu o corupție endemică și impunitate totală, acest fenomen face Republica Moldova să fie cel mai vulnerabil stat în cazul unor scenarii de destabilizare de tip hibrid (scenariul aplicat Ucrainei). Ne vom opri aici.

O eventuală menținere a status-quo-ului nu pare deloc un scenariu negativ pentru Federația Rusă. Mai mult, pentru strategie pe termen lung, poate fi chiar cel mai bun. Păstrarea actualei guvernări va discredita definitiv ideea integrării europene, va genera un val puternic de emigrare a alegătorilor pro-europeni și va permite Rusiei să impună o guvernare pro-rusă stabilă în următorul ciclu electoral. În pofida aparențelor și conflictelor publice, care nicidecum nu sunt total inexistente, caracterul kleptocrat al regimului actual din RM favorizează indiscutabil Kremlinul.

Dar care este totuși scenariul pentru care depune Moscova atâtea eforturi? Este greu să înțelegem. Cert este că prioritatea cea mai mare a Kremlinului și a grupurilor de interese afiliate este să evite venirea unei guvernări cu adevărat pro-reforme, pro-UE și anti-corupție. Aceasta este prioritatea zero a acestei imixtiuni.

Este clar ce dorește să evite Rusia. Să încercăm să vedem ce vrea să obțină și de ce. În primul rând trebuie să remarcăm că niciodată, la niciun scrutin, dar nici în cazul oricărei alte situații din RM nu a existat o atât de mare atenție a conducerii de vârf a Federației Ruse față de RM. Poate doar perioada conflictului armat pe Nistru în 1992 ar putea fi comparată. La fel, în nici unul dintre toate scrutinele electorale din RM nu au fost implicate atât de multe resurse și instituții ale Rusiei. Spre deosebire de perioada 2014-2016 vedem că produsele mediatice sunt create în parteneriat cu experți din RM.

⁵⁷ <https://www.rise.md/export-din-livezi-fantoma-2/>

Acestea sunt traduse și în română, subiectele sunt adaptate la realitățile și percepțiile locale. Miza pare mai mare totuși decât a fost chiar și în 2016. Ieșirea la rampă a șefului sistemului de securitate Patrușev și a însăși președintelui rus spune multe.

Pentru a înțelege ce își dorește totuși Vladimir Putin de la alegerile din 24 februarie în Republica Moldova ar fi util să privim un pic asupra situației interne din Rusia. Agențiile sociologice atestă o cădere la minime istorice a ratingului de încredere a cetățenilor în Vladimir Putin și în partidul de guvernare "Rusia Unită"⁵⁸. Se întâmplă pe fondul reformei nepopulare a sistemului de pensii și a lipsei de acțiuni credibile pentru creșterea nivelului de trai. Analistii remarcă epuizarea efectului feeriei "Krîm naș", care i-a făcut pe mulți cetățeni ruși să uite de problemele sociale, economice și corupția endemică. Totuși, acești indicatori nu sunt critici, peste 60% declarând că sunt oarecum satisfăcuți de activitatea președintelui⁵⁹. Dinamica este totuși foarte proastă, Putin a pierdut în mai puțin de un an 20% încredere. Chiar dacă principalul ideolog/tehnolog politic al Kremlinului – Vladislav Surkov anume în această perioadă vine cu o publicație în care afirmă "inamovibilitatea" sistemului construit de Putin⁶⁰, situația este deloc roză pentru regimul de la Moscova. În aceste condiții, se depun eforturi pentru a recâștiga bunăvoința electoratului rus.

Soluțiile sunt căutatea pe plan intern – prin afișarea unor acțiuni energice de luptă contra corupției și crimei organizate⁶¹. Dar mult mai tentantă este obținerea unor victorii simbolice importante pe plan extern. Soluția magică a fost testată și aplicată cu succes în 2008 în Georgia⁶², în 2014 în Ucraina⁶³. Ceea ce nu poate să nu îngrijoreze este faptul că în ambele cazuri a fost vorba de declanșarea unor conflicte militare. După confruntarea cu sancțiuni economice din cauza agresiunii militare a Ucrainei, imixtiunii în alegerile din SUA, cazului de otrăvire a familiei Skripal în Marea Britanie, apetitul Rusiei pentru acțiuni agresive externe ar fi scăzut probabil, de aceea imaginea de "strângător al pământurilor ruse" care l-a replasat pe Vladimir Putin în topul preferințelor politice este acum construită prin metode non-militare. Cel puțin acest scenariu se încearcă a fi realizat printr-o absorbție a Belarusului⁶⁴.

Presiunile și persuasiunea Moscovei asupra lui Alexandr Lukașenko se pare că au început să dea roade. Se va vedea în timpul apropiat dacă relativa reconciliere a regimului de la Minsk cu vestul va fi înghețată. În acest context, situația legată de Republica Moldova poate fi privită din cu totul altă perspectivă. Necesitatea redresării imaginii liderului și guvernării de la Moscova ar putea împinge elitele ruse să își asume toate riscurile și cheltuielile necesare pentru a transforma RM într-un fel de gubernie. Iar această victorie să fie "vândută" electoratului propriu. Iar declarațiile belicoase privind "maidan" și "scenariu ucrainean" le putem trata drept mesaj tranșant pentru Vest și regimul de la Chișinău că Moscova nu va accepta să se aleagă cu un eșec pe acest

⁵⁸ <https://www.svoboda.org/a/29732521.html>

⁵⁹ <https://www.svoboda.org/a/29732521.html>

⁶⁰ http://www.ng.ru/ideas/2019-02-11/5_7503_surkov.html

⁶¹ <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/rauf-arashukov-arrest-russia-murder-parliament-federation-council-police-a8753876.html>

⁶² <https://meduza.io/feature/2018/08/07/stydneye-voprosy-o-konflikte-v-yuzhnoy-osetii>

⁶³ https://www.bbc.com/russian/russia/2014/06/140626_putin_rating_crimea

⁶⁴ <https://www.newsweek.com/russia-belarus-unite-absorb-union-vladimir-putin-alexander-lukashenko-1333800>

caz. Mai ales nu va accepta să fie umilită prin excluderea PSRM-ului din alegeri. Prin cuvintele lui Nikolai Patrușev și a comunicatului oficial al Ministerului de Externe, Moscova anunță explicit că dispune de instrumente și de curaj pentru a destabiliza Republica Moldova. Mai ales că va da bine pe interior.

Minimul de care are nevoie Moscova este ca PSRM să obțină primul loc la alegeri. Această victorie va fi prezentată drept victoria personală a lui Vladimir Putin pe plan extern și va umple pe un timp primele pagini din presa guvernamentală. Totuși, nu avem nici un temei să credem că Moscova nu va merge la o escaladare a situației pentru a-și apăra pozițiile puternice obținute datorită slăbiciunilor, incompetenței și coruptibilității guvernării de la Chișinău. Totul depinde de context și prioritățile lui Vladimir Putin în acel moment.

Concluzii.

Imixtiunea Federației Ruse în campania electorală pentru alegerile Parlamentului Republicii Moldova care vor avea loc pe 24 februarie este masivă. Observăm aplicarea majorității instrumentelor devenite clasice pentru a influența rezultatele votării. În afară de filiala în RM a Patriarhiei Ruse și grupările criminale organizate cu afiliere în Federația Rusă, restul tipurilor de resurse sunt implicate în măsură mult mai mare decât a fost atestat până acum. În mod aparte atrage atenție utilizarea intensă a manipulării în mediul on-line. Au fost create produse mediatice de propagandă care țintesc publicul din RM. Sunt atestate campanii publicitare foarte puternice pe Facebook și Odnoklassniki. Instituțiile de stat ruse, inclusiv cele de securitate, depun eforturi deschise pentru a susține un anumit concurent electoral – PSRM și pe Igor Dodon.

Pe fonul înrăutățirii puternice a nivelului de încredere în Vladimir Putin, acesta încearcă să obțină victorii simbolice pe plan extern. Astfel se dorește sustragerea atenției publice în Rusia de la problemele interne. Alegerile din RM fac parte din această strategie. Kremlinul are nevoie de cel puțin o victorie simbolică a socialiștilor la aceste alegeri. Dar urmărește și obiective strategice de termen lung. În primul rând își dorește să evite instaurarea unei guvernări cu adevărat pro-europene și pro-reforme capabilă, măcar teoretic, să ancoreze RM pe calea integrării în UE.

Impactul campaniilor de manipulare este foarte mare. Video-urile de propagandă cumulează deja milioane de vizualizări ale utilizatorilor din RM. Narativul principal este denigrarea SUA și UE prin asocierea acestora cu regimul nepopular de la Chișinău și liderul acestuia Vlad Plahotniuc. Dintre toate posibilele scenarii post-electorale, negativ pentru Federația Rusă este doar cel prin care victoria absolută va fi repurtată de Blocul ACUM. Menținerea actualului format de guvernare pare a fi cel mai pozitiv scenariu pentru Moscova pe termen lung. Dar contextul intern din Rusia ar putea împinge președintele rus să forțeze o guvernare pro-rusă în frunte cu PSRM (singură sau cu parteneri de coaliție). Chiar și un scenariu de destabilizare după modelul ucrainean din 2014 nu poate fi exclus. Cel puțin, oficialii ruși vorbesc deschis despre aceasta, având și instrumentarul necesar – susținerea unei mari părți din populație expusă propagandei ruse de mulți ani. Dar și lipsa totală de încredere din partea cetățenilor față instituțiile de stat. Aceste două aspecte fac RM foarte vulnerabilă față de astfel de scenarii.

În situația în care pentru marea majoritate a cetățenilor moldoveni, propriul Guvern și elita politică de la guvernare constituie principalul inamic, expunerea față de riscuri din afară crește considerabil.

P.S.

La momentul finalizării acestei analize, clipul propagandistic de pe Odnoklassniki⁶⁵, despre care am scris mai sus a depășit 875 mii vizualizări. Acesta a adăugat peste 275 mii vizualizări în numai 24 ore.

⁶⁵ <https://ok.ru/video/901637540413>